

TOIVONIEMEN NAHKAMUOKKAAMON KÄYTTÖOHJEISTUS

Saamelaisalueen koulutuskeskus
Sámi oahpahušguovddáš
Säämi máttááttâskuávdáš
Säämvuud škoou'jemkõöskõs

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Yrittäjämäiset
oppimisympäristöt

Saamelaisalueen koulutuskeskus

SISÄLLYSLUETTELO

1. YLEISTÄ

- 1.1. Tilat
- 1.2. Varusteet
- 1.3. Turvallisuus
- 1.4. Ilmastointi

2. TILOJEN VUOKRAUS JA NEUVOJAT

3. MUOKKAAMON KÄYTTÖ

- 3.1. Sisnan teko nahkamuokkaamolla
 - 3.1.1. Työvaiheet muokkaamolla lyhyesti
- 3.2. Koipinahkojen valmistus
 - 3.2.2. Aluna-suolattujen koipien työvaiheet
- 3.3.2. Kuivatut koivet
- 3.3. Parkitseminen

4. KONEIDEN KÄYTTÖ JA OHJEET

- 4.1. RING PARKITUSRUMPU
 - 4.1.1. Käynnistys
 - 4.1.2. Käyttäminen
 - 4.1.3. Pesu ja huolto
 - 4.1.4. Veden lämmitys
- 4.2. KEITTOPADAT
 - 4.2.1. Keittopadan käyttö
- 4.3. KAAVINTAKONE
 - 4.3.1. Päivän alussa
 - 4.3.2. Käytön jälkeen
 - 4.3.3. Huolto
- 4.4. PEHMITYSRUMPU
 - 4.4.1. Puhdistus
- 4.5. PIENI PARKITUSRUMPU
- 4.6. PIENI PEHMITYSRUMPU
- 4.7. SISNAN PEHMITYS, LÄPSYTYSKONE
- 4.8. KUIVAUSLINKO
- 4.9. KOIPIEN PEHMITYSKONEET
 - 4.9.1. Näskämatic 1
 - 4.9.2. Näskämatic 2

5. SIIVOUSOHJEET

- 5.1. YLEISET OHJEET
- 5.2. TERÄSPÖYTIEN PESUOHJE
- 5.3. LATTIAKAIVOJEN PESU
- 5.4. IMURIT
- 5.5. JÄTTEET JA LAJITTELU

6. TARKISTUSLISTA

TERVETULOA TOIVONIEMEN NAHKAMUOKKAAMOLLE!

Toivoniemen nahkamuokkaamo on tarkoitettu Saamelaisalueen koulutuskeskuksen opiskelijoiden opetuskäyttöön, käsityöntekijöiden käyttöön sekä kurssien ja koulutusten käytettäväksi. Tämä ohjekirjanen on hyvä lukea läpi aina ennen työn aloittamista. Ohjekirjaa ovat työstäneet Virpi Jääskö ja Kikka Laakso.

PIKAOHJEISTUS TYÖN ALKUUN

Pukeudu oikein heti niin työasennekin asettuu kohdalleen. Sadehousujen, esiliinan ja kumisaappaiden lisäksi EHDOTTOMASTI kumihanskat käteen! Muokkaamossa on bakteereita, jotka voivat löytää tiensä käsissä oleviin naarmuihin ja haavoihin. Sahanpurut, Näskämatic ja nivotus tuottaa pöly- ja hajuhaittoja, silloin on hyvä käyttää hengityssuojainta. Ole siis varovainen, älä leiki terveydelläsi!

Pidä muokkaamo siistinä. Ennen töiden aloitusta voit joutua kokoamaan ja säätämään työkoneita. Siksi on tärkeää opetella niiden käyttö ja huolto sekä muistin virkistämiseksi käydä läpi käyttöohjeet ennen töiden aloittamista! Työpäivän aikana jokainen osallistuu tilojen siivoamiseen ja astioiden ja koneiden pesuun ja huoltoon. Tämä onnistuu parhaiten, kun kaikki lähtevät muokkaamolta yhtä aikaa. Aina se ei onnistu, mutta jos joudut lähtemään ennen kuin muut, siivoa mitä voit.

Päivän aikana syntyneet jätteet toimitetaan niille kuuluviin säiliöihin: eloperäiset jätteet (pelkät jätteet, ei muovisäkkejä!) teurastamon vierellä olevaan jätekonttiin. Maatuvat jätteet kuten parkki ja sahanmuhat muokkaamon taakse, karvat jätekonttiin ja sekajätteet teurastamon etupihan molkkiin.

Muokkaamon käyttäjät tuovat omat tarvikkeet tullessaan; parkkia, mäntysuopaa, muovisäkit nivotukseen, kahvittelutarpeet, suojavaarusteet jne. Muokkaamolla on siivousta varten pesuaineet ja roskapussit. Muokkaamolla on mm. essuja, mutta parasta on tuoda omat suojavaatteet tullessaan: sadehousut, muoviesiliina, kumisaappaat, kumihanskat, korvatulpat. Korvasuojaimia tulee käyttää kaavintakoneen päällä ollessa, muokkaamolta löytyy korvasuojaimia.

Toivomme, että muokkaamossa työskentely on innostavaa ja palkitsevaa, ja että yhdessä tekemällä ja kaveria opettamalla kertyy kaikille uutta tietoa ja erinomaista käsityömateriaalia hienoja tuotteita varten.

Ennen lähtöä tarkista, että

- koneet ovat sammuksissa, pestyinä ja huollettuina/rasvattuina
- vesihanat ovat oikeissa asennoissa
- tilat on siivottu ja roska-astiat tyhjennetty, likavesikaivot puhdistettu
- lainasuojavaatteet pesty
- kahvinkeitin tyhjennetty ja sammutettu
- ämpärit, puukot, saavit, rätit ym. pesty ja paikoillaan
- taljat, nahat ym. keskeneräiset työt työvaiheen mukaisesti säilössä
- työpäiväkirja täytetty
- ovet lukittuna (myös takaovi), puhelin mukana

- tee vielä tarkistuskierrros

1. YLEISTÄ

1.1. TILAT

Toivoniemen nahkamuokkaamossa on sisnan parkitukseen ja nivottamiseen tarkoitettu märkätila, koipien muokkaustila, luokkahuone ja taukotila. Märkätilassa sijaitsevat kaavintakone (työleveys 125 cm), parkitusrumpu, kaksi keittopataa parkkien keittämiseen, pehmitysrumpu ja nahkojen pesu- ja valutushuone, jossa on ritilällinen pesutila. Muokkaamon eteisessä on lukollisia kaappeja kurssilaisten käyttöön sekä wc. Eteisessä säilytetään myös yhteiskäyttöön sopivia essuja, korvakuulokkeita, joitakin sadehousuja ym. Taukotilaksi ja väliaikaiseksi toimistoksi on rakennettu pieni keittiö, jonka yhteydessä on myös vaatekaappeja ja wc. Keskitilassa on pieni pehmitysrumpu, läpsytyskone, pieni rumpu sekä kuivauslinko, märkätilan takana kolmiosainen pehmitysrumpu. Luokkatilassa sijaitsevat Näskämatic 1 ja 2 . Siivouskomero löytyy myös tästä tilasta. Luokkatilassa voidaan pitää myös teoria sekä ompelukurseja. Nahoille on myös rakennettu kuivausvarasto, jossa on mahdollisuus tilapäisesti kuivata ja säilyttää kurssisisnoja.

1.2. VARUSTEET

Muokkaamon tiloissa käytetään suojavaatetusta. Tarvittavat suojavälineet ovat sadehousut, esiliinat, kumihansikkaat, sisähansikkaat, kuulosuojaimet, hengityssuojain, kumisaappaat. Älä luota siihen, että muokkaamolta löytyvät tarvittavat varusteet sinun käyttöösi! Pitkähiuksisen kannattaa suojata myös hiuksensa.

1.3. TURVALLISUUS

Muokkaamon koneissa on mahdollisuus loukata itsensä, ja kuumien parkkivesien käsittelyssä on aina riski palovammaan. Siksi tiloissa on käytettävä työvaiheen vaatimia suojarusteita sekä noudatettava konekohtaisia ja muita kurssilla annettuja turvallisuusohjeita. Tutustu myös ensiapukaappiin ja palosammuttimien sijaintiin! Puhelin kuuluu luokkahuoneen ikkunan luona.

Muokkaamon seinissä on punaisia hätäkytkimiä, niistä painamalla saat nopeasti kaikki koneet sammuksiin, jos tarve vaatii. Jos kone ei lähde käyntiin, tarkista ettei mikään hätäkytkin ole alhaalla. Taukotilassa on kuittauskytkin vanhalle ja uudelle puolelle, jos koneet eivät lähde käyntiin.

Viihtyisään ja turvalliseen työympäristöön kuuluu myös muiden samassa tilassa työskentelevien ihmisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin huomioonottaminen.

Älä koskaan käytä kaavintakonetta yksin!

1.4. ILMASTOINTI

Koko tilojen ilmastointi toimii taukotilassa sijaitsevasta ajastimesta. Ajastinkytkimessä on tunnit 1h-5h, paina nappia niin monta kertaa montako tuntia tarvitset ilmastointia, vihreä valo palaa tunnin kohdalla. Tarkista välillä, että ilmastointi on päällä.

Mikäli tulee ongelmia, etkä saa koneita käyntiin, ota yhteys Ossi Aikioon, puh. 0400 - 173255

2. TILOJEN VUOKRAUS JA NEUVOJAT

Saamelaisalueen koulutuskeskus vuokraa tiloja käsityöntekijöiden käyttöön.

Tiloja käytettäessä on mukana oltava joko talon henkilökuntaan kuuluva, nahkamuokkaamon tilat tunteva henkilö tai muokkaamon käyttökoulutuksen saanut henkilö.

Yhteyshenkilöitä Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa:

Hilma Länsman	puh. 040 – 5689350
Outi Jääskö	puh. 0400 395 679
Anniina Turunen	puh. 040 – 723 6759
Kikka Laakso	puh. 040-7443763

Ossi Aikio, Senaattikiinteistöt	puh. 0400 - 173255
Jari Kumpuniemi	puh. 040 - 487 6795
Toivoniemen keittiö	puh. 040 – 764 4209
Anu Isoaho, puhtaanapito	puh. 040 – 764 4572
Virpi Valle, majoitus	puh. 0400 290 758

Muokkaamon vuokrat 2017

1. Kokotilan vuokra	130 € / pv
2. Märkä / Kuivien tilojen koneiden käyttö erikseen	

Märkätilat	70 € / pv
Koipien parkitus	
Sisnojen valmistus	

Kuivatilat	60 € / pv
Koipien muokkaus	
Sisnojen pehmitys	

Nivotus	10 € / pv
---------	-----------

Hinnat sisältävät ALV 24 %

3. MUOKKAAMON KÄYTTÖ

3.1. SISNAN TEKO NAHKAMUOKKAAMOLLA

Sisnan valmistusohjeita löydät SISNAA PORONNAHKAA -sisnanteon opas, pdf ja muokkaamon parkitusohjeita- kansiota.

3.1.1. SISNANTEON TYÖVAIHEET MUOKKAAMOLLA LYHYESTI

1. Nivottaminen

Nivottaminen tapahtuu säkeissä. Tavoitteena on luoda hyvät olosuhteet nivoamiselle, jotta se tapahtuisi mahdollisimman nopeasti, Taljat pestään 1-2 vrk välein mäntysuopaliuoksella.

2. Parkitus

Muokkaamon parkitusrumpuun mahtuu n. 10 - 30 nahkaa kerralla parkkiintumaan. Parkkiliemi keitetään kahdella padalla muokkaamolla.

3. Kaapiminen

Kun nahat on parkittu 1-3 kertaan, (ei rumpunahat) ne kaavitaan kaavintakoneella. Kaavintakoneella kaavittaessa tarkista, että korvat ja muut paksut huonot kohdat ja ulokkeet on leikattu taljasta pois. Parkitus jatkuu kaapimisen jälkeen. Muista turvallisuus!

4. Rasvaus

Läpiparkitut sisnat rasvataan astiassa parkki-rasvaliemessä, pulsaattorikoneessa tai hieromalla rasva nahkaan hyvin. Rasvaliemessä nahat voivat olla yönkin yli. Rasvauksen jälkeen ne valutetaan ja annetaan kuivaa jonkin aikaa.

5. Pehmitys

Sisnat kuivataan loppuun ja pehmitetään pehmitysrummussa sahanmuhissa(kutterinpurussa). Välillä sisnoja venytellään, jotta ne eivät kuivu kokoon pyöriessään rummussa. Sisnat voi

kuivata myös ulkona ilmavassa tilassa orrella tai lämpimässä venytellen. Lopuksi läpsytellään suoriksi.

3.2. KOIPINAHKOJEN VALMISTUS

3.2.1. ALUNA-SUOLATTUJEN KOIPIEN TYÖVAIHEET

1. Puhdistus suolasta

Suolakoivet puhdistetaan ylimääräisestä suolasta käsin jo kotona harjalla tai esim. lumessa. Muokkaamalla suolakoivet laitetaan pehmitysrumpuun sahanpuruihin pyörimään. Purujen tulee olla hieman kosteat, jotta koipi pääsee venymään oikeisiin mittoihin. Pyöritä 1-3 h riippuen koivista.

Puhdista sahanpurut koivista ritilärummussa 5-10 min.

2. Näskäys

Koivet näskätään Näskämaticilla tai käsikaapimella. Opettele Näskämaticin käyttö ohjeista hyvin ennen käyttöä.

3. Parkitus

Suolakoivet voidaan parkita rummussa kuten sisnakin. Käytä mielellään pajunparkkia, se ei koveta koipia niin paljon. Merkitse koivet, jotta löydät kunturat parkituksen jälkeenkin.

4. Linkous

Parkitsemisen jälkeen koivet voi vielä pestä puhtaalla kylmällä vedellä ja sen jälkeen ne lingotaan, jotta kaikki vesi varsinkin karvapuolelta saadaan pois.

5. Kuivaus

Koivet kuivataan ja venytetään (näskätään) vielä kerran ja ripustetaan ulos säilöön kunturoittain tulevaa käyttöä varten. Koivet voidaan myös rasvata turkisrasvalla.

3.3.2. KUIVATUT KOIVET

Kuivatuista poronkoivista lastut kaavitaan käsijiekiöllä irti koivesta. Koivet parkitaan kevyesti, että pinta pehmenee. Kun koivet ovat sopivan nahkeat ja pehmitetyt, ne kaavitaan

Näskämaticilla. Kuivakoipien kaapimisessa pitää olla erityisen varovainen. Kuivakoivet kaavitaan pääasiassa perinteisesti käsin jiekiöllä ja parkitaan hankaamalla pajunparkilla. Varo nivoamista!

3. PARKITSEMINEN

Parkin keittäminen

Samoista parkeista voidaan keittää neljäkin eri lientä. Keitä ensin 1,5-2 h, jotta väri irtoaa parkista, seuraavat keitot n. 1 h. Pariin viimeiseen keitokseen voi lisätä soodaa n. 1-2 rkl/ 100 l kattila, näin parkista tulee tummempaa. Älä käytä soodaparkkivettä koipien parkitsemiseen.

Nahkojen parkitseminen

Ensimmäinen parkkiliemi on vahvaa, kun aloitat parkituksen käytä ensin viimeisintä laimeaa parkkilientä tai lisää vettä parkkiliemeen. Kuivaparkkia tarvitaan noin 1-1,5 kg per nahka. Pääasiassa käytetään pajunparkkia, mutta myös koivu, leppä, haapa antavat kauniin värin nahalle. Ensimmäisiin parkkiliemiin voi lisätä suolaa, joka estää nahkojen pilaantumisen ja turpoamisen. Suolaa noin kourallinen / iso nahka. Mikäli säilytät lientä useamman päivän, lisää tarvittaessa 2-3 kourallista suolaa kuumaan parkkivesi paljuun. Suola hidastaa parkkiveden käymisen ja homehtumisen. Jos nahka turpoaa, laita suolaa parkkiveteen.

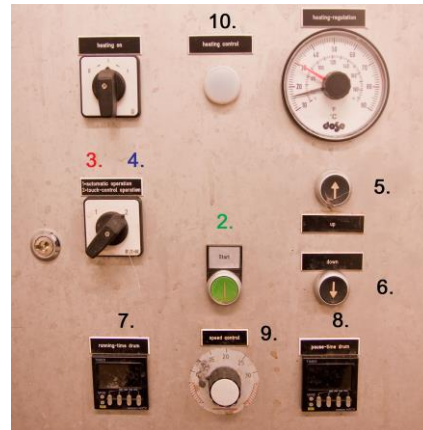
Parkitse nahat seuraavasti:

- 1) 1 osa parkkia ja 3 osaa vettä, pyöritä kunnes liemi on kirkasta eli parkki on imeytynyt nahkaan. Tällä suhteella voit parkita 2-3 kertaa. Kaavi nahat
- 2) 1 osa parkkia ja 1 osa vettä. Tällä suhteella voit parkita 2-3 kertaa.
- 3) 3 osaa parkkia ja 1 osa vettä. Parkitse tällä seossuhteella, kunnes ilma tulee nahkan läpi niskassa ja paistien päällä.
- 4) Viimeiseksi parkitse täydessä parkissa kunnes nahat eivät enää ime parkkia.

Lisää parkitusohjeita löydät SISNAA PORONNAHKAA -sisnanteon opas, pdf

ja muokkaamon parkitusohjeita- kansiosta sekä sisnanteon opettajilta.

4. KONEIDEN KÄYTTÖ JA OHJEET

4.1. RING PARKITUSRUMPU

4.1.1. KÄYNNISTYS

MAIN SWITCH – Pääkytkin (1)

Käännä koneen virta päälle punaisesta pääkytkimestä, pääkytkin voi olla koko päivän päällä. Sammuuta lähtiessäsi virta pääkytkimestä. Löytyy koneen alaosasta.

VIHREÄ KÄYNNISTYSKYTKIN (2) painetaan päälle kun aloitetaan pyörittäminen ja aina sen jälkeen kun olet avannut suojakannen

Rumpu on suojattu suojakehikolla ja turvakytkimellä. Rumpu ei lähde käyntiin ennen kuin suojakansi on alhaalla, tarkista että se ei jää raolleen.

Asento 1. Automatic Operation (3)

- rumpu pyörii jatkuvasti ajastimen mukaan

Asento 2. Touch-Control Operation (4)

- rummun käsisäätö

Rumpu pysähtyy, kun kytkin laitetaan 2 asentoon. UP ja DOWN painikkeella saadaan liikutettua rummun kansi haluttuun kohtaan.

UP – rumpu pyörii ylöspäin (5)

DOWN – rumpu pyörii alaspäin (6)

Ajastin (7)

Voit säätää minuutilleen, kuinka kauan rumpu pyörii yhteen suuntaan. Rumpu vaihtaa pyörimissuunnan ajastimen mukaan.

Pause – Tauko (8)

Voit säätää ajan kuinka kauan rumpu on pyörimättä suunnanvaihdon välillä

Speed Control (9)

Säätää vauhdin, kuinka nopeasti rumpu pyörii

4.1.2. KÄYTTÄMINEN

Asento 2, Start-painike ja UP/DOWN painikkeilla siirrä rummun luukku oikeaan kohtaan. Suojakansi nostetaan ylös avattaessa rumpu.

Rummun luukku avataan kääntämällä vasemmalla puolella olevaa vipua. Pidä kannesta kiinni ja VARO SORMIA, ettei kansi tipahda alas sormien päälle.

Kannen voi myös lukita aukiasentoon, esim. tyhjentäessä rumpua.

Rumpuun mahtuu kerrallaan 10-30 nahkaa. Rumpuun menee max n. 200 l vettä/parkkia. Älä täytä rumpua yli puolen välin! Muista lukita rummun luukku aloittaessasi parkituksen!

Vettä laitetaan rumpuun vesisiilon kautta, suoraan rumpuaukosta tai pleksiseinällä olevan täyttösuppilon kautta. Laita vesimittari nolille, niin näet valuttamasi veden litramäärän. Parkkilientä laitetaan suoraan rumpuaukosta, tai voit sitä lisätä myös täyttösuppilon kautta. Rummun pyörimisnopeutta voit säätää numerokytkimestä, alle 10 on sopiva sisnoille.

Suunnittele etukäteen parkitusliemen ja veden suhde parkitusohjeiden mukaan!

Sulje hyvin vesisiilon kansi, tarkista että veden poistoluukku on kiinni!

Laita rummun kansi hyvin kiinni ja suojakansi päälle. Rumpu ei lähde ilman suojaa käyntiin!

4.1.3. PESU JA HUOLTO

Poista ensimmäiseksi kauhalla/harjalla suurimmat karvatupot ja klöntit parkkiliemestä. Valuta vesi pois avaamalla poistoputken luukku, laita rummun luukku ja suojakansi kiinni ja pistä kone pyörimään.

Pane poistoluukku kiinni ja lisää rumpuun vesisiilon kautta puhdasta vettä. Anna koneen pyöriä hetken ennen kuin avaat poistoluukun uudestaan. Pesun aikana rumpuun voi laittaa hyvin pienen lurauksen yleispesuainetta. Tarkista, että rumpu on puhdas pesun jälkeen.

JÄTÄ RUMMUN LUUKKU AUKI, kun lähdet muokkaamolta!

Rumpuun lisätään rasvanipan kautta rasvaa joka toinen viikko 60 gr.

4.1.4. VEDEN LÄMMITYS (10)

HEATING ON

Veden lämmitys lähtee käyntiin käyttämällä lämmityskytkin 1. asennossa, jolloin **heating control** valo syttyy. Lämmitys on pois päältä käyttämällä kytkin 0 asennossa.

Haluttu lämpötila säädetään kääntämällä punainen lämpötilanuoli oikeaan lämpöasteeseen. Musta nuoli näyttää veden todellisen lämpötilan.

4.2. KEITTOPADAT

Muokkaamolla on kaksi höyrykeittopataa 150 l ja 200 l. Kattiloissa keitetään parkkilientä sisnojen valmistamiseen. Patoihin ei saa jättää yöksi lientä tai parkinkuoria! Kattilat on pestävä hyvin käytön jälkeen, jotta parkkiväri ei pääse pinttymään kattiloihin. Käytä pehmeää harjaa ja mieto pesuainetta. Padan pesu painepesurilla on kielletty. Noudata huolellisesti käyttöohjeita!

4.2.1. KEITTOPADAN KÄYTTÖ

1. Avaa täyttösuppilon venttiili ja padan pohjan koehana.
2. Käännä hana täyttösuppilon ylle, laita lämmin vesi valumaan suppiloon.
3. Kun vettä alkaa valua pohjan koehanasta, sulje lämminvesihana ja anna liian veden valua ulos. Sulje koehana.
4. Laske vettä pataan.
5. Laita parkit veteen. Sulje kansi.
6. Väännä tehonsäädin 6:lle
7. Sulje täyttösuppilon venttiili, kun suppilosta alkaa virrata runsaasti höyryä.
8. Sääda teho pienemmälle, kun vesi alkaa kiehua. Tarkkaile painemittaria; jos paine uhkaa nousta punaiselle, sääda tehoa pienemmälle.
9. Käännä tehonsäädin 0-asentoon, kun lopetat keittämisen. Älä väännä suoraan 6:sta 0:aan, vaan ensin pienempään numeroon ja sitten vasta 0.

HUOM!

Jos paine nousee punaiselle padan varoventtiili aukeaa hetkellisesti. Varo purkautuvaa vesihöyryä! Lisää vettä täyttösuppiloon!

Käännä hana sivuun ja nosta kansi ennen kuin alat kallistaa pataa. Laita siiviläkansi päälle, jotta parkit pysyvät kattilassa. Varo tulikuumaa parkkilientä!

4.3. KAAVINTAKONE

Kaavintakoneen käyttö nopeuttaa sisnan valmistamista. Kaavitse vain nivotettuja nahkoja. Vasalle riittää yksi kaavinta, hirvaan nahka voi tarvita useammankin kaavinnan.

4.3.1. PÄIVÄN ALUSSA

Ennen kuin alat puuhailemaan koneen parissa, **pukeudu suojavaatteisiin**: kumisaappaisiin, sadehousuihin, esiliinaan ja kumikäsineisiin, laita vielä päälle karkeat hanskat, jotta saat hyvän otteen nahoista. Suojaa kuulosi **kuulosuojaimilla tai korvatulpilla**. Voi olla tarpeen suojata myös hiukset.

Laita suojakannet paikoilleen. Kone ei lähde käyntiin ilman suojakantta ja tarkista että suojakytkin on alhaalla. Vasemmalla on koneen käynnistyspainike. Mikäli kone ei lähde käyntiin, tarkista hätäkytkimet ja kiittaa keittiön kytkimestä: vanha puoli.

Aloittaessasi työn liitä vesijohto kannen pikaliittimeen. Tarkista, että kumitela on säädetty noin 2 mm:n etäisyydelle teristä, tarvittaessa säädä (katso kohta Huolto). Suojaa teroituskisko vaunuineen muovilevyllä käytön ajaksi.

Avaa vesihana valumaan pikkuhiljaa. Käynnistä kone vasemmalta.

Aseta kaavittava tuore (märkä) ja sula nahka kumitelan päälle kesipuoli ylöspäin, mutta varo työntämästä käsiä kumitelan ja pyörivän terän väliin. Laita nahka niin, että sen peräpää jää koneen ulkopuolelle. Ota kunnon ote siitä molemmilla käsillä kaverin kanssa. Käytä karkeita näppyhanskoja, saat tukevamman otteen liukkaasta nahasta. Vasannahat voit kaapia yksinkin, mutta ota kaveri mukaan kun kaavit isompia nahkoja, **yksinään ei käytetä kaavintakonetta!**

Paina jalalla poljinta niin että nahka painuu terää vasten, pidä tiukka ote nahasta ja ala vetää sitä itseesi päin. Siirrä käsiäsi vuorotellen eteenpäin sitä mukaa kun saat nahkaa vedettyä ulos. Pidä koko ajan polkimella tasainen paine jotta kesi lähtee kerralla irti. Uusi toimitus tarvittaessa.

Kun kesi on lähtenyt hyvin, käännä nahka toisinpäin ja kaavi peräpää. Jos kesiä näyttää jäävän ohuemman karvan alueille, mahaan ja jalkoihin, kääntele nahkaa niin, että saat syötettyä myös nämä osat kaavittavaksi.

4.3.2. KÄYTÖN JÄLKEEN

Käytön jälkeen koneesta irrotetaan sekä takalevy että kansi (ja vesiletku) pesua varten. Kannet pestään, samoin itse kone. Pesun jälkeen poistetaan teroituskiskon muovisuojaja ja kuivataan kisko, jos se on märkä. Rasvaprässillä rasvataan päivittäin rasvattavat nipat.

Rasvaa rasvanipat ennen kannen laittamista paikoilleen!

Laita kansi paikoilleen pesun jälkeen. Ruuveissa on valkoinen merkki, niin näet kiinnityspuolen. Kiinnitä takalevy kannen ruuvinkantojen päälle ja ruuvaa kiinni. Laita myös muovisuojat paikoilleen

4.3.3. HUOLTO

Kaavintakoneen perushuoltoon tarvittavat välineet ovat **rasvaprässi, tippakannu ja jakoavain**.

Teroituksen ajaksi silmät on suojattava suojalaseilla ja korvat kuulosuojaimilla/korvatulpilla.

Päivittäinen huolto:

rasvaprässillä rasvattava nipat kumitelan molemmissa päissä ja metallisen vetotelan päissä. Rasvaa myös koneen muut rasvanipat, huomaa että niitä on koneen alaosassakin!

Tarvittaessa:

Teroituskiskon, -vaunun ketjun sekä hammasrattaiden öljyäminen tippakannulla.

Kumitelan säätö

Kumitelan etäisyyttä teristä voi joutua säätämään telan kulumisen vuoksi tai erilaisten nahkojen kaapimiseksi. Kumitelan etäisyys teristä tulee olla n. 2 mm. Etäisyyden säätämiseksi avaa telan akselin päissä olevat pultit. Säädä kumitelaa mustilla säätönupeilla. Muista kiristää pultit säädettyäsi telaa! Kumitelan vieressä, oikealla on myös epäkesko, jolla säädetään kumitelan etäisyyttä rungosta. Epäkesko estää kumitelaa osumasta teriin.

Moottorin ketjun säätö

Jos hammasrattaita pyörittävä ketju on liian löysällä, se voi hyppiä hammasrattaiden hampaiden yli. Ketjun kireyttä säädetään kaavintakoneen rungon oikealla puolella olevaa kahvaa siirtämällä. Löysää pulttia ja säädä. Kiristä pultti.

Terän teroitus

Suojaa silmät ja korvat. Siirrä teroitusvaunu keskelle terää niin että vaunu on suorassa.. Väännä vaunun kahvaa vastapäivään kunnes teroituskivi on kiinni terässä, sitten juuri sen verran irti että terä pääsee pyörimään. Siirrä vaunu terän vasempaan laitaan, ja siirry itse sivuun suojaan mahdollisilta kipinöiltä. Käynnistä kaavintakone jotta terä pyörii, ja aloita teroitus. Valmistajan mukaan kaksi matkaa vasemmalta oikealle ja takaisin riittää teroittamaan terän. Ihanne on kun teroitusvaunu teroittaa tasaisen oloisesti koko terän pituudelta. HUOM! Teroita vain kaavintakoneen kannen ollessa paikoilleen asennettu!

4.4. PEHMITYSRUMPU

Muokkaamolle on asennettu aikoinaan minkkitarhalla käytössä ollut nahanpehmitysrumpu. Siinä on kolme osastoa, joista kahdessa käytetään sahanpuruja nahan tai koipien pehmitystä varten. Kolmas osasto on metalliverkkoa: siinä pyöriessään nahat/koivet puhdistuvat puruista. Sisnan pehmitystä varten pitää olla puhtaita puruja, ei suolakoiipien pehmityksessä käytettyjä. Pyöritä ritilärummussa vain 5-10 min. etteivät koivet tai nahat kuiva liikaa.

Rumpu käynnistyy laittamalla rummun käynnistysnappulan 1. asentoon, kiinnittämällä turvanaru seinään, ja seinäkytkimestä painamalla. Paina kytkintä pitkään, että rummun pyöriminen pääsee vauhtiin. Tarkista, ettei turvanappi ole alhaalla.

**Tarkista, ettei mikään ole estämässä rummun pyörimistä, harja, tuoli tai yms!
Tarkista, että kaikki kannet ovat hyvin kiinni!**

4.4.1. PUHDISTUS

Käytön jälkeen sahanpurut pitää poistaa rummun sisältä, jotta se ei homehdu ja kastu. Ota kihvelillä enimmät sahanpurut saaviin rummusta ja lattialta. Imuroi teollisuuspölyrimurilla rumpu ja lattia sekä seinät hyvin. Hyvät purut voi ottaa talteen! Jätä rumpujen kannet auki, jotta kosteus haihtuu rummun sisältä.

4.5. PIENI PARKITUSRUMPU

Käytetään koipien pehmitykseen ja sisnojen pyörytykseen.

4.6. PIENI PEHMITYSRUMPU

Pientä pehmitysrumpua voi käyttää vähäiseen määrään sisnoja/koipia. Rumpuun mahtuu n. 2-6 nahkaa kerrallaan. Laita sahanjauhoja rumpuun ja sulje huolellisesti molemmat kannet. Tarvittaessa kostuta muhat. Käynnistä rumpu ja anna nahkojen pyöriä 1-2 h. Venyttelä ja puhdistä sisnat sahanjauhoista ennen läpsytystä. Voit myös pyörytyksen välissä venytellä sisnoja.

4.7. SISNAN PEHMITYS, LÄPSYTYSKONE

Sisnat on helppo pehmittää ja oikoa läpsytyskoneella. Kun sisnat ovat valmiit ja haluat oikoa ja loppupehmittää ne, käytä läpsytyskoneetta. Koneessa on pyöriviä nahkasuikaleita, jotka lyövät sisnaa tasaisesti ja samalla oikovat sitä.

Laita koneeseen valo alaosasta ja kiinnitä pistorasiaan. Käynnistä kone. Laita sisna kesipuoli ylöspäin ja aseta nahka pöydälle niin, että sormesi jäävät suojakankaan ulkopuolelle, muuten sormet ovat vaarassa! Pyörittele sisnaa niin, että kaikki paikat tulee läpsytettyä. Katso, ettei sisnassa ole pitkiä ulokkeita tai merkkinaruja, ne jäävät helposti kiinni nahkasuikaleihin ja vetäisevät sisnan laitteeseen. Käytä kuulosuojaimia.

4.8. KUIVAUSLINKO

Kuivauslingolla kuivataan rumpuparkitut märät koivet

Valmistelu

Täytä märät koivet tasaisesti rummun koko kehälle. Varmista, ettei koivet pääse rummusta yli yläreunan kautta, älä täytä liikaa rumpua. Laita ämpäri päästövesiaukon kohdalle.

Käynnistys

Paina täyttöluukku kiinni. Linko käynnistyy automaattisesti. Vihreä merkkivalo palaa linkouksen ajan. Linkous kestää noin 5 minuuttia. Jos haluat lyhentää linkousaikaa, voidaan linkous keskeyttää painamalla STOP/OPEN –painiketta

Lopetus

Linkousajan päätyttyä linko pysähtyy automaattisesti. Seuraa vihreää valoa
Avaa täyttöluukku painamalla STOP/OPEN – painiketta. Paina samaa nappia kaksi kertaa. Kansi aukeaa ensin lukkoon ja sitten vasta aukeaa avattavaksi
Ota pyykki lingosta. Puhdista linko vedellä käytön jälkeen, puhdista lattiakaivo karvoista

Epätasaisesti täytetty rumpu

Linkous keskeytyy automaattisesti, jos rumpu on täytetty epätasaisesti. Avaa täyttöluukku painamalla STOP/OPEN painiketta (kaksi kertaa). Aseta koivet tasaisemmin ja sulje kansi, jolloin linko käynnistyy uudelleen automaattisesti.

4.9. KOIPIEN NÄSKÄYSKONEET

4.9.1. NÄSKÄMATIC 1

Näskämatic 1 soveltuu parhaiten pienten koipien kaapimiseen. Lue tarkoin ohjeet Näskämaticin vierestä ennen koneen käyttämistä

4.9.2. NÄSKÄMATIC 2

Näskämaticilla voi muokata pehmitettyjä poronkoipia, kuivattuja tai alunasuolattuja. Kone laitetaan käyntiin vihreästä käynnistysnappulasta, tarkista, että koneen ketju lähtee pyörimään. Koipi kiinnitetään kouruun metallilevyllä, tarkista, että se pysyy kiinni ja pidä tarvittaessa käsillä kiinni. Työnnä käsin kouru kaavintapyörän taakse sopivaan kohtaan koivesta. Kouru liikkuu eteenpäin automaattisesti, kourua voi säätää sinisillä painikkeilla.

Kaavintapyörä käynnistyy kahvassa olevasta nupista, jota painetaan etusormella, samalla painetaan kahva koipea vasten sopivaan kohtaan.

Älä paina kahvaa ja työnnä kourua sisään saman aikaisesti, vaan ensin kouru sisään, sitten kahva alas!

Keskuspölyimurin letkun voi laittaa kiinni takalevyyn, mutta tarkista aika ajoin, ettei karvatuppoja ole estämässä imurointia. Imuroi kone teollisuusimurilla käytön jälkeen!

Näskääminen vaatii harjoittelua, joten älä luovuta ensimmäisen koiven jälkeen.

5. SIIVOUSOHJEET

5.1. YLEISET SIIVOUSOHJEET

Siivoathan hyvin niin että toisten on mukava tulla. Tarkemmat konekohtaiset puhdistusohjeet löydät kunkin koneen käyttöohjeista.

1. Puhdista pöytätasot.
2. Puhdista ja pese painekattilat jos olet niitä käyttänyt.
3. Puhdista ja pese Ring rumpu yllä annettujen ohjeiden mukaan.
4. Puhdista ja rasvaa näskäyskone jokaisen käyttökerran jälkeen.
5. Imuroi teollisuusimurilla pehmitysrummun sahanmuhat, ota hyvät muhat talteen seuraavaa käyttökertaa varten. Imuroi myös Näskämatic ja muut roskat.
6. Pese sangot, astiat, ja lattiat ja lopuksi siivousvälineet.
7. Pese taljanpesussa käytetyt rätit ja harjat hyvin, tarpeen vaatiessa desinfioi ne, etteivät mädättäjäbakteerit leviä, samalla hajuhaitat vähenevät
8. Siivoa lattiakaivot!! HUOM! Tarkemmat ohjeet löytyvät lattiakaivojen pesuohjeista.
9. Vie muovit ym. roskat molokkiin ja ns. teurasjätteet (koivet) pihalla olevaan vaihtolavaan. Pajunparkit ja irtokarvat kompostiin, ei poiskuljetettaviin jätteisiin.
10. Siivoa myös wc.

5.2. TERÄSPÖYTIEN PESUOHJE

Suihkuta vedellä verijäljet ja roippeat pois pöydältä
Ruiskuta yleispesuainetta (neutral) pöydälle ja harjaa punaisella pöytäharjalla puhtaaksi
Huuhtelee pöytä vesiletkulla
Kuivaa pöytälastalla pöydät kuiviksi

5.3. LATTIAKAIVOJEN PESUOHJEET

Parkitusrummun edessä oleva kaivo ja painekattiloitten edessä olevat kaivot, sekä välitilassa sijaitsevat 2 kaivoa ja luokkahuoneessa 1 kaivo, Yhteensä 6 kpl.
Puhdista ritilät ja kaivot harjalla/karhunkielellä ja desinfioivalla pesuaineella.

1. Poista ritilä kaivon päältä.
2. Puhdista karvat ja muut roippeet ritilästä ja pese se.
3. Nosta kaivon siivilä pois ja puhdista se kunnolla.
4. Kaivokourun peseminen. Tyhjennä kourusta vedet ja roskat, pese kouru pesuaineella ja karhunkielellä huolellisesti

5.4. IMURIT

Keskuspölyimuri

Luokkatilassa on keskuspölyimuri, jota voi käyttää myös Näskämaticien kanssa. Keskuspölyimurin säiliö sijaitsee pakastinhuoneen etuvarastossa. Jos tiedät, että on tullut paljon roskaa, kannattaa imurin säiliö tyhjentää, avaimet tilaan löytyy mm. Hilma Länsmanilta.

Teollisuuspölyimuri

Teollisuuspölyimuri on tehokas, mutta äänekäs. Sillä on hyvä imuroida paitsi rummut, mutta myös lattiat ja taukotilat. Mikäli haluat sahanmuhat talteen, tyhjennä imuri ennen muhien imurointia ja kaada heti saaviin, ennen kuin imuroit muita tiloja.

5.5. JÄTTEET JA LAJITTELU

Päivän aikana syntyneet jätteet toimitetaan niille kuuluviin säiliöihin: eloperäiset jätteet (pelkät jätteet, ei muovisäkkejä!) teurastamon vierellä olevaan jätekonttiin. Maatuvat jätteet kuten parkki ja karvat kompostiin ja sekajätteet teurastamon etupihan molkkiin. Karvat on hyvä viedä omaan kompostiin!

TARKISTA VIELÄ, ETTÄ

- koneet ovat sammuksissa, pestyt, huolletut ja rasvatut
- taukotilat siistitty, kahvinkeitin sammutettu
- vesihanat oikeissa asennoissa
- muokkaamon tilat on siivottu
- lainasuojavaatteet pesty
- ämpärit, puukot, saavit, rätit ym. pesty ja paikoillaan
- taljat, nahat ym. keskeneräiset työt työvaiheen mukaisesti säilössä
- roska-astiat on tyhjennetty
- likavesikaivot puhdistettu
- työpäiväkirja on täytetty

ONKO AVAIMET TALLESSA?

ONKO PUHELIN MUKANA?

SAMMUTA VALOT, LUKITSE OVET, KIITOS KÄYNNISTÄ!

